

УДК:657.47

Рудницька А.В.
асистент

ДО ОЦІНКИ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ СПИСАННІ ЇХ НА ВИРОБНИЦТВО

В даній статті автор розглядає питання оцінки матеріальних ресурсів. Сьогодні існує багато методів оцінки матеріалів і продукції. В міжнародній практиці використовується два методи списання матеріалів на виробництво. Автор пропонує використовувати і в Україні списання матеріальних ресурсів на витрати методами FIFO і LIFO.

Для обліку товарно-матеріальних цінностей важливе значення має правильна їх оцінка, яка безпосередньо пов'язана з визначенням собівартості продукції.

В зарубіжній практиці найбільш розповсюджені дві системи бухгалтерського обліку матеріалів: а) періодична; б) безперервна. При періодичній системі детальний облік матеріальних запасів протягом звітного періоду не ведеться, а в кінці року повинна проводитися інвентаризація для встановлення фактичного рівня запасів. Собівартість цінностей, що вибули, визначається таким чином: собівартість покупок плюс рівень запасів на початок звітного періоду мінус рівень запасів на кінець звітного періоду.

Безперервна система передбачає проведення записів про рух матеріалів у міру надходження відповідних документів. Вона дає можливість постійно мати інформацію про наявність та рух матеріальних цінностей і забезпечує їх контроль.

В бухгалтерському обліку України усі види продуктів і матеріалів оцінюють за фактичною собівартістю виробництва або вартістю придбання, включаючи витрати на доставку у господарство.

Вартість придбаних матеріальних цінностей складається з їх фактурної вартості відповідно до рахунків постачальників з урахуванням торгової націнки і транспортно-заготівельних витрат; витрат на відрядження шоферів і вантажників, безпосередньо пов'язаних з придбанням цінностей; витрат на використання тари; сум нестач сировини і матеріалів у дорозі в межах встановлених норм природних втрат. При цьому оплата праці постійних працівників складів і витрати на експлуатацію складів у вартість придбаних матеріальних цінностей не входять, а відносяться на рахунок загальногосподарських витрат.

Вартість тари, яка не повертається постачальникам і не включена в ціну придбаних матеріальних цінностей, а також витрати на її ремонт відносять на собівартість придбаних

матеріальних цінностей, крім вартості цієї тари за ціною можливого її використання чи реалізації.

Готова продукція відображається у звітності за фактичною виробничою собівартістю, що складається з витрат, пов'язаних з використанням основних засобів, сировини, матеріалів, палива, енергії трудових ресурсів та інших витрат на виробництво продукції.

Матеріальні ресурси, на які продажна ціна зменшилась або коли вони застаріли чи частково втратили первинну якість, відображаються в бухгалтерському балансі на кінець звітного періоду за ціною можливої реалізації, якщо вона нижча первинної вартості придбання, з віднесенням різниці в цінах на зменшення торговельних надбавок на уцінені товари, фонду дооцінки товарно-матеріальних цінностей і у разі недостатності таких джерел, на результати фінансово-господарської діяльності.

На сучасному етапі ринкових відносин Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" передбачає, що платник податку веде облік приросту (убутку) балансової вартості покупних матеріалів, сировини, комплектуючих виробів та напівфабрикатів на складах, у незавершеному виробництві та залишках готової продукції. При вирахуванні суми податку враховуються зміни виробничих запасів. Тому при визначенні результату господарської діяльності важлива роль належить вибору методу обчислення собівартості списання на видаток матеріалів.

Одним із напрямків організації бухгалтерського обліку на підприємствах в умовах становлення ринкової економіки є орієнтація його на міжнародні стандарти обліку і звітності, де стандарт 2 визначає поняття собівартості, методи оцінки (за собівартістю кожної одиниці придбаних матеріалів, середньою собівартістю, зокрема середньою зваженою собівартістю та змінною середньою, за собівартістю перших за часом закупок та за собівартістю останніх за часом закупок).

В зарубіжних країнах найбільш поширеними є такі методи оцінки:

Method FIFO ("First-in, first-out"), що означає "перший ввійшов – перший вийшов", тобто ті матеріали, які першими надійшли на склад, списуються на витрати виробництва першими за ціною, що склалася при надходженні.

FIFO – це метод оцінки за первісною вартістю.

Method LIFO ("Last-in, First-out"), що означає "останній ввійшов – перший вийшов", тобто ті матеріали, які останніми надійшли на склад списуються на витрати виробництва першими.

LIFO – це метод оцінки за відновленою вартістю (за вартістю останніх за часом закупок).

Метод середньої собівартості передбачає визначення середньої собівартості матеріалів діленням загальної суми матеріалів, що надійшли, на їхню кількість. Списання матеріалів відбувається за середньою собівартістю.

Аналізуючи ці методи можна зробити висновок, що собівартість списаних на видаток матеріалів при

однакових вихідних даних буде максимальною за методом LIFO, меншою за методом середньої собівартості і мінімальною за методом FIFO. Таким чином, метод списання на видаток матеріалів впливає на собівартість запасів товарно-матеріальних цінностей: за методом LIFO зменшується вартість запасів, а за методом FIFO збільшується.

Методи списання собівартості товарно-матеріальних цінностей мають важливе значення з погляду впливу інфляції на бухгалтерську звітність і на фінансові результати. При інфляції, яка збільшується або зменшується, використання кожного методу істотно впливає на рівень витрат, балансову оцінку запасів, фінансовий результат. Застосування методу FIFO актуалізує грошову оцінку матеріальних витрат при одночасній дезактуалізації цінового механізму, а метод LIFO має зворотню дію. Оцінка за методом середньої собівартості передбачає рівновагу балансової оцінки і цінового рівня витрат.

З методологічної точки зору найбільш правильні результати дає оцінка товарно-матеріальних цінностей у поточних цінах, оскільки вони враховують рівень інфляції, організаційно-економічні умови виробництва. Для обліку товарно-матеріальних цінностей у поточних цінах використовують рахунок 14 "Переоцінка товарно-матеріальних цінностей".

Згідно Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" переоцінка товарно-

матеріальних цінностей здійснюється підприємством самостійно, виходячи з щомісячного офіційного індексу інфляції або за рішенням Кабінету Міністрів України. Сума дооцінки не вважається прибутком, не оподатковується і направляється на поповнення власних оборотних засобів.

У бухгалтерському обліку суми дооцінки товарно-матеріальних цінностей, що відображені у підписаному відповідною комісією підприємства акті, заносяться на дебет рахунків обліку виробничих запасів і товарів та кредит рахунка 14 "Переоцінка товарно-матеріальних цінностей", з якого вони списуються у кореспонденції з кредитом рахунку 88 "Фонди спеціального призначення" субрахунок "Дооцінка товарно-матеріальних цінностей".

Таким чином, можна зробити висновки, що впровадження Міжнародних стандартів обліку дозволить значно підвищити якість і ефективність обліку і контролю (в тому числі у виборі методу оцінки товарно-матеріальних цінностей).

Однак, через недостатню відпрацьованість механізму ринкових відносин у нашій країні, а також у зв'язку з специфікою здійснення господарської діяльності негайний перехід на організацію обліку відповідно до міжнародних стандартів нереальний. Спершу потрібно здійснити наукові дослідження щодо з'ясування можливостей і доцільності використання цих стандартів в обліку України.

Література

1. Коблянська О. Облік товарно-матеріальних цінностей в умовах інфляції // Бух.облік і аудит. – 1996. -- №4. – С.13 – 14.
2. Моссаковський В. Деякі питання організації обліку в Україні // Бух. облік і аудит. – 1997. -- №1. – С.2 – 4.
3. Порядок проведення дооцінки залишків товарно-матеріальних цінностей // Все про бух.облік. –1999.-- №17. – С.27.
4. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні // Все про бух. облік. – 1999.-- №12. – С.2 – 8.
5. Сук П.П., Черниш Л.О. Облік виробничих запасів // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 1998. -- №1. – С.5.